

Emilia OGLINDĂ

Aspecte ale sinonimiei gramaticale

În literatura de specialitate există controversa problemei sinonimiei gramaticale și a aspectelor acesteia – sinonimia morfologică și sintactică, menite a reflecta variat și expresiv conținutul de idei. În acest context lingvista M. Avram avea să constate că „bogăția gramaticală presupune cunoașterea sinonimiei dintre unele forme și construcții și a limitelor în care formele sau construcțiile sinonime pot fi înlocuite între ele” [Avram, 1997, p. 471]. Între cele două tipuri de sinonimie gramaticală există deosebiri. În opinia aceleiași autoare *sinonimia morfologică* „este implicată în mod necesar în studiul categoriilor și al speciilor care au mai mult de o realizare formală sau al formelor paralele” [*ibidem*].

Cercetătoarea El. Dănilă definește sinonimia morfologică pornind de la obiectul de studiu al compartimentului ce vizează flexiunea cuvintelor. În cazul sinonimiei morfologice se atestă discrepanțe între două sau mai multe structuri morfologice, apte a transmite aceeași informație sau categorie gramaticală și subordonate principiului comutabilității. În variate ambianțe este posibil a reda o informație semantică identică, asociată unei anumite informații categoriale [Dănilă, 2006, p. 20]. Din acest punct de vedere, *sinonimia morfologică* sugerează ideea *redundanței*, dată fiind varietatea mărcilor pentru aceeași categorie gramaticală. Dimpotrivă, *sincretismul* gramatical ce i se opune este unul dintre mijloacele economiei în limbă, deoarece o singură marcă exteriorizează mai multe categorii.

În accepția Luminiței Hoarță-Lăzărescu sinonimele morfologice sunt cuvinte ce comportă organizare morfematică diferită sau mijloace formale deosebite prin care se transmite aceeași informație gramaticală de tip categorial [Hoarță-Lăzărescu, 1999, p. 21]. Sunt stabilite două grade ale sinonimiei morfologice, în funcție de identitatea sau non-identitatea informației semantice atribuite unităților între care există raporturi sinonimice de tip morfologic:

– *sinonime morfologice de gradul I*, a căror organizare morfematică se deosebește, pe când informația gramaticală, categorială și cea semantică sunt identice;

– *sinonime morfologice de gradul II*, diferite în plan morfematic și semantic, dar identice la nivelul informației gramaticale categoriale.

În unele studii sinonimia morfologică este ilustrată prin intermediul formelor de viitor, ce desemnează o informație categorială identică: *voi zice / o să zic / am să zic* etc. sau al formelor concurente de imperfect indicativ, condițional perfect și conjunctiv perfect. Iată câteva mostre concludente: „Dacă *nu murea* pe neașteptate, *ar fi fost* altfel” [Călinescu, 2000, p. 33] / Dacă n-ar fi murit, ar fi fost altfel / Să nu fi murit, ar fi fost altfel; „Dacă-l *aduceam* la vreme la îngerașul meu, *azi ar fi trăit*” [Călinescu, 2000, p. 79] / Dacă l-aș fi adus... / Să-l fi adus...; „Dacă *n-ar fi retras* actele de la judecătoria, *ar fi fost* totul atât de bine!” [Busuioc, 1981, p. 252] / Să nu fi retras actele... / Dacă nu retrăgea actele...

În cazul *sinonimiei sintactice*, „mult mai variată decât cea morfologică”, sunt pertinente relațiile sinonimice între „construcțiile mai mult sau mai puțin echivalente și concurente” [Avram, 1997, p. 471; Lăzărescu, 1994, p. 36-38]. Au fost formulate o serie de definiții ale *sinonimelor sintactice* [Șendel's, 1970; Jilin, 1974; Vlasova, 1982], identificate uneori cu sinonimele *funcționale*. În rolul celor din urmă pot fi întrebuințate orice unități de limbă, capabile să îndeplinească aceeași funcție sintactică [Lekant, 1980, p. 37]. Potrivit concepției cercetătorului V. Kononenko, *sinonimele sintactice* reprezintă construcții diferite din punct de vedere structural, ce se caracterizează printr-un conținut apropiat și sensuri gramaticale asemănătoare și care ocupă poziții sintactice identice [Kononenko, 1970, p. 19-20].

În numeroase studii sunt puse în evidență criterii similare ce implică sinonimia sintactică, bunăoară: a) *comunitatea conținutului semantic / lexical* [Brițan, 1980, p. 8]; b) *sensul gramatical invariant*, generat de raporturile sintactice omogene [Jilin, 1974, p. 12]; c) *structura alomorfă* a acestora [Suhotin, 1960, p. 22]. Sunt reliefate pregnant discrepanțele structurale ale sinonime-

lor sintactice [Brițan, 1980]. Acest criteriu servește pentru a demonstra, spre exemplu, sinonimia unor tipuri de construcții (participiale, infinitivale ș.a.) în corelație cu subordonatele respective sau a sintagmelor nominale prepoziționale în raport cu variate construcții ce includ moduri nepersonale și cu unele tipuri de subordonate. Asemenea sinonime posedă unele particularități la nivelul propoziției și al frazei, ceea ce a oferit prilejul de a le comenta cu lux de amănunte [Lăzărescu, 1994, p. 36-38; Lekant, 1978, p. 10-18; Lekant, 1980]. Sunt de amintit unele studii în care se relevă sinonimia între diverse construcții infinitivale și subordonatele corespunzătoare (completive, atributive, circumstanțiale) în diverse idiomuri [Saenko, 1984, p. 75-90; p. 108-182].

Caracterul alomorf al formațiunilor în cauză nu exclude comunitatea sensului gramatical și lexical – idee promovată în unele lucrări [Șendel's, 1970], ajungându-se la afirmații vădit exagerate, conform cărora sinonimele sintactice ar reprezenta un paralelism gramatical deplin [Kovtunova, 1955, p. 115-142; Poalelungi, 1965, p. 645-656]. Însă paralelismul gramatical exclude, din start, diferențierea stilistică a formațiunilor respective; or, sinonimele sintactice, mai cu seamă *sinonimele contextuale*, redau, de obicei, nuanțe semantico-stilistice suplimentare.

În opinia Iuliei Vlasova sinonimele gramaticale (sintactice) pot fi definite în baza câtorva criterii relevante: comunitatea semnificatului complex, divergența structurală, asemănarea valorii sintactice ș.a. Comunitatea valorii sintactice este întemeiată pe capacitatea structurilor sinonime de a exprima aceleași relații semantico-sintactice, morfologico-sintactice și sintactice propriu-zise și pe identitatea funcțională a acestora. În dezacord cu unii lingviști, Iu. Vlasova este de părerea că substituirea reciprocă a sinonimelor semnalate nu este o condiție, ci, mai degrabă, o consecință a sinonimiei sintactice [Vlasova, 1982, p. 13-45].

Luând în considerare doar unul dintre criteriile menționate, bunăoară similitudinea conținutului lexical, nu vom reuși să examinăm toate mijloacele posibile de redare a acestuia. Prin urmare, se impune necesitatea de a evidenția comunitatea semnificațiilor gramaticale proprii unităților sinonime: se vor stabili trăsăturile lor formale și de conținut. Totodată, identitatea / asemănarea sensului gramatical al formațiunilor în cauză nu implică obligatoriu un paralelism gramatical complet.

Sinonimele sintactice (respectiv, cele funcționale) constituie, de fapt, o unitate a trăsăturilor comune și a celor diferențiale. Particularitatea semnalată își găsește expresie atât între unitățile aceluiași nivel, cât și între elementele ce

aparțin unor niveluri diferite, bunăoară între două părți de propoziție, între două propoziții, între o parte de propoziție și o propoziție etc. [Avram, 1997, p. 472-475; Toma, 1996, p. 275-276].

Sprijinindu-se pe *echivalența funcțională*, formațiunile în cauză sunt raportate la același sens gramatical invariant, constituind variante ale unei *structuri de adâncime*. În aprecierea unor savanți de seamă, sinonimele sintactice atestă identitatea structurilor de adâncime, deosebindu-se de structurile de suprafață [Barhudarov, 1974, p. 25-34]. Explicând sinonimia sintactică în termenii analizei transformaționale, cercetătorii susțin că unei singure structuri de adâncime îi corespund mai multe structuri de suprafață. În felul acesta, observă G. Pană Dindelegan, „existența unei singure structuri de adâncime este «răspunzătoare» pentru echivalența semantică a structurilor de suprafață”, astfel încât „sinonimia sintactică, fenomen în exclusivitate al structurii de suprafață, este deci efectul regulilor de transformare” [Pană Dindelegan, 1974, p. 269]. Sunt pertinente exemplele:

(1) „Noroiul era mai cleios. Bologa simțea *cum îi tremură genunchii*” [Rebreanu, 1972, p. 52] / Bologa simțea *tremurându-i genunchii*;

(2) „Nu exista la noi în universitate o astfel de atmosferă *care să știrbească* în vreun fel libertatea cuiva” [Preda, 1990, p. 166] / ...o astfel de atmosferă *care ar putea să știrbească* libertatea / ...o astfel de atmosferă *care ar știrbi* libertatea cuiva;

(3) „Că fiind ucenic al părintelui arhimandrit Ifrim vraciul, *umblu* în această sfântă zi *căutând* două ierburi: omag și fumul pământului” [Sadoveanu, 1981, p. 36] / ...*umblu să caut* două ierburi / ...*umblu și caut* două ierburi...;

(4) „Țăranii, de unde odinioară *umblau s-o cumpere* ei, acum cer să fie parcelată între dânșii *gratis*” [Rebreanu, 1957, p. 269] / Țăranii ...*umblau pentru a o cumpăra*...;

(5) „Deci, având poruncă *să-l înfățișeze* pe mezin la curte chiar a doua zi luni...” [Sadoveanu, 1981, p. 104] / Deci, având porunca *de a-l înfățișa* pe mezin...;

(6) „Se auzea noaptea *strigată* în somn...” [Preda, 1995, p. 40] / Auzea noaptea *că o strigă* în somn / Auzea noaptea *cum o strigă* în somn / Auzea noaptea *strigând-o* în somn;

(7) „Lasă-l să mai răsuflă, Victore, *că l-ai asasinat!*” [Rebreanu, 1957, p. 43] / Lasă-l să mai răsuflă *că îl poți asasina!* / Lasă-l să mai răsuflă *că îl vei asasina!*

Comparând frazele de mai sus, remarcăm multiple anturaje în care modulele nepersonale (participiul, gerunziul ș.a.) și cele personale (indicativul, conjunctivul, condiționalul ș.a.) se pretează înlocuirii reciproce, în anumite condiții [Oglindă, 2002, p. 54-56].

La nivelul propoziției și al frazei, în această privință se distinge conjunctivul, ca *un mod al subordonării*, care, „exprimând clar opozițiile de persoană și de număr, ...a ajuns să înlocuiască mai peste tot infinitivul dependent de un verb... sau dependent de o expresie verbală impersonală” [Constantinescu-Dobridor, 2001, p. 153]. În opinia lingvistului Gh. Constantinescu-Dobridor, grație numeroaselor traduceri din limbile în care infinitivul este larg răspândit (franceză, germană, rusă ș.a.), infinitivul „a fost reanimat”, recăpătându-și parțial pozițiile.

Astfel, în ambianța verbelor *sentiendi* (a auzi, a vedea, a simți ș.a.), indicativului din subordonata completivă poate să-i ia locul gerunziul, ca în exemplul (1) (simțea *cum îi tremură* genunchii / simțea *tremurându-i* genunchii); participiul este substituibil prin indicativ sau gerunziu (Se auzea *strigată* / Auzea *cum o strigă* / Auzea *strigând-o*), ca în exemplul (6). În postpoziția verbelor *movendi* (a umbla, a merge ș.a.) gerunziul este înlocuit prin indicativ, intercalându-se conjuncția copulativă *și* (umblu *căutând* / umblu *și caut*) sau prin conjunctiv, dacă nuanța finală prevalează. Conjunctivul este concurat de infinitivul cu valoare finală și atributivă, ca în mostrele (4), (5) sau prin condițional (2) în cadrul subordonatei atributive. În exemplul (7) perfectul indicativ *l-ai asasinat* este folosit transpozitiv într-o ipostază neobișnuită, fapt care dezvăluie transformările conținând infinitivul în componența unei sintagme predicative – *îl poți asasina* – sau viitorul indicativ – *îl vei asasina*.

Cele ilustrate pun în lumină unele premise ale substituirii unor moduri verbale prin altele, în cadrul variatelor structuri sintactice, bunăoară similitudinea conținutului lexical și a sensului gramatical, identitatea de ordin funcțional, comunitatea raporturilor realizate etc.

În legătură cu cele relatate, ținem să comparăm următoarele concepte: *sinonimie sintactică*, *sinonimie funcțională*, *echivalență funcțională*, *substitute*, *parallelism gramatical*. Unii savanți identifică *sinonimia funcțională* și *echivalența funcțională*, pe când alți specialiști în materie le deosebesc. De notat că noțiunile evidențiate sunt fundamentate pe criterii asemănătoare, unul esențial fiind *substituirea reciprocă* a sinonimelor menționate în aceleași poziții sintactice [Gladrov, 1985; Isenbaeva, 1985].

Conceptul *echivalență* se referă la transformarea unui model în altul, echivalent celui dintâi; orice posibilitate de a înlocui o structură prin alta, si-

milară semantic, gramatical și funcțional, se consideră drept un rezultat al echivalenței [Saenko, 1984; Sveșnikova, 1987]. În cadrul unităților sintactice (propoziții, fraze), atât cuvintele aparte, cât și propozițiile sunt folosite în componența construcțiilor echivalente. Cercetătoarea I. Arnol'd observă că în sintaxă *sinonimia* corespunde, în principiu, *echivalenței* [Arnol'd, 1976, p. 16-17].

Conceptul reliefat este analizat din perspectivă semiotică, logică etc. Spre exemplu, savantul rus Iu. S. Stepanov delimitează echivalența *după denotat* și echivalența *după semnificat*. În primul caz formațiunile reprezintă *perifraze*, pe când cele din urmă constituie *transformări* [Stepanov, 1981, p. 138-139]. Aceiași autor examinează *echivalența* din punctul de vedere al identității semnelor lingvistice. Atunci când semnele (cuvinte, sintagme etc.) ocupă o poziție identică, este cu puțință înlocuirea reciprocă a acestora; în situația dată toate unitățile, în ansamblu, și anturajul lor rămân identice [Stepanov, 1970, p. 101-103].

Echivalentele funcționale sunt capabile să exteriorizeze raporturi asemănătoare, caracterizându-se prin comunitatea înțelesului gramatical și realizarea aceluiași funcții în propoziție sau în frază, ceea ce le apropie de *sinonimele gramaticale*. Spre exemplu, prof. V. Marin este de părerea că echivalența funcțională reprezintă un caz special de sinonimie gramaticală [Marin, 1988, p. 6-10]. Deși conceptele comentate mai sus nu sunt întotdeauna demarcate, corelația dintre ele nu este univocă. Este important de reținut că *orice sinonimie reprezintă echivalență, însă nu orice echivalență dezvăluie sinonimia*. În opinia cercetătorului S. G. Saenko sinonimia este întemeiată pe identitatea sensului gramatical al semnelor lingvistice, iar domeniul semantic cuprinde, alături de mijloacele de exprimare a sensului de care dispune limba în cauză, sfera obiectelor denotate. După cum susține savantul, acest argument nu este suficient pentru a caracteriza orice sinonimie drept echivalență [Saenko, 1984, p. 33]. În legătură cu cele semnalate, specialiștii în materie relevă cadrul sintactico-semantic al *sinonimiei funcționale* [Isenbaeva, 1985], determinat grație raporturilor similare și a factorilor de ordin contextual.

Reputata germanistă E. I. Gulâga definește *sinonimele funcționale* drept unități diferite din punct de vedere structural ce aparțin aceluiași nivel de limbă sau unor niveluri diferite. Asemenea unități coincid din punctul de vedere al funcțiilor sintactice și al conținutului lexical, deși sensul gramatical și dimensiunea lor se pot deosebi [Gulâga, 1971, p. 137]. În numeroase limbi drept echivalente / sinonime funcționale sunt calificate anumite părți de propoziție, construcții infinitivale, gerunziale ș.a., în raport cu subordonatele corespunzătoare.

În baza conceptului *echivalență* sunt definite atât sinonimele (sintactice și funcționale), cât și *substitutedele*. Cele din urmă nu trebuie confundate cu sinonimele sintactice, întrucât nu atribuie noi nuanțe de sens, ci, în modul cel mai general, indică unitatea substituită [Saenko, 1984, p. 32]. Astfel, *substitutedele* constituie unități ale propoziției sau ale frazei ce denotă aceeași distribuție și îndeplinesc aceeași funcție sintactică. Unul dintre *substitutedele* posedă semnificație nulă, fiind apt a înlocui orice segment al propoziției sau al frazei, preluându-i caracteristicile [Pinchon, 1972, p. 1-2].

Într-un cadru mai amplu, *substituția* poate fi examinată drept o modalitate de reliefare a unor „deosebiri de organizare internă a enunțurilor” și ca procedeu de cercetare lingvistică. Cunoscuta sintaxistă V. Guțu Romalo semnalează că, în cazul *substituției*, sunt cuprinse „clase de echivalență a diversilor termeni... *compatibili* în același context sau în aceleași tipuri de contexte” [Guțu Romalo, 1973, p. 25].

Paralelismul gramatical se manifestă prin identitate funcțională, comunitatea sensului gramatical și a raporturilor redade de unitățile componente ale formelor și structurilor gramaticale. În corelație cu fenomenul menționat, vom deosebi și *sinonimele structurale* – formațiuni care posedă trăsături diferențiale slab sesizate din punct de vedere semantico-gramatical.

Într-un studiu mai vechi al cercetătorului Gh. Poalelungi, se face referire la termenii *echivalență*, *paralelism*, *identificare*, *corespondență*, *substituire*, sinonimele gramaticale fiind definite drept formațiuni ce denotă „un deplin paralelism gramatical și care se deosebesc numai prin acele elemente care reprezintă înțelesul gramatical dat” [Poalelungi, 1960, p. 346]. Sensurile gramaticale comune și principiul comutabilității sunt criterii pertinente ale sinonimiei vizate [Poalelungi, 1960, p. 349].

Din cele remarcate *supra*, se desprind câteva tangențe, dar și discrepante între noțiunile analizate. În ansamblu, *sinonimelor gramaticale* (de ex., *sintactice*) le sunt proprii câteva trăsături definitorii:

- afinitate semantică și conținut lexical comun;
- comunitatea sensului gramatical;
- identitate funcțională;
- asemănarea raporturilor exteriorizate;
- divergențe de ordin structural;
- nuanțe semantico-stilistice suplimentare;
- relevanța unor trăsături distinctive;

– substituirea reciprocă a unităților sinonimice, ca rezultat al valorilor semantice și gramaticale similare.

Echivalentele funcționale comportă, la rândul lor:

- similitudinea raporturilor gramaticale;
- valoare invariantă, drept condiție a echivalenței funcționale;
- conținut lexical comun;
- comunitatea sensului gramatical;
- identitate funcțională;
- însușirea de a putea fi înlocuite reciproc.

Sinonimele funcționale au multiple particularități:

- structura și sensul gramatical se pot deosebi;
- aparțin, de regulă, unuia și aceluiași nivel de limbă (sau unor niveluri diferite);
- au un conținut lexical comun;
- demonstrează identitate funcțională;
- dimensiunile formațiunilor în cauză pot să nu coincidă;
- sunt substituibile reciproc.

Substitutele se evidențiază prin câteva trăsături:

- în mod general, desemnează unitatea substituită;
- au aceeași distribuție în componența propoziției sau a frazei;
- sunt identice din punct de vedere funcțional;
- înlocuiesc orice fragment al propoziției, atribuindu-și caracteristicile acestuia.

Sunt lesne de observat unele tangențe între conceptele menționate: coincidența funcțiilor îndeplinite în propoziție sau frază; similitudinea sensului lexical și gramatical; posibilitatea substituirii reciproce. În baza celor reliefate, se impun câteva concluzii:

- Pe de o parte, simbioza trăsăturilor similare și a celor diferențiale nu duc, implicit, la identitatea structurală a formațiunilor sinonimice; nu coincid întru totul nici valorile stilistice ale acestora.
- Pe de altă parte, echivalența funcțională a sinonimelor sintactice și a celor funcționale facilitează substituerea lor reciprocă.
- Un rol important îi revine anturajului sintactic care face posibilă întrebunțarea transpozitivă a modurilor și concurența lor în calitate de echivalente sau sinonime funcționale.

– Nu este justificat să punem semnul egalității între toate conceptele în discuție, deoarece ele nu se suprapun. Spre exemplu, *substitutede*, apte a înlocui orice secvență a propoziției / frazei, preluându-le trăsăturile particulare, se vor deosebi de *sinonimele sintactice* din motivul că cele din urmă posedă frecvent semnificații stilistic marcate. Asemenea structuri nu s-ar putea folosi în locul oricărui fragment al propoziției / frazei, ci doar al formațiunilor apropiate semantic, lexical, gramatical și funcțional, care, de regulă, se deosebesc structural.

– Între *sinonimia sintactică* și *echivalență* există un raport neunivoc, iar *substitutede*, asemenea *echivalentelor funcționale* și *sinonimelor funcționale*, sunt întemeiate pe *echivalență*. Echivalentele funcționale nu presupun obligatoriu deosebiri flagrante de ordin stilistic, dar varierea acestora oferă prilejul de a evita carențele în exprimare și de a selecta forma adecvată în ambianța potrivită. Credem că toate fenomenele fundamentate pe echivalență duc, inevitabil, la concurența unităților de limbă, capabile să redea o multitudine de semnificații.

Referințe bibliografice

1. Арнольд, 1976 = Ирина Владимировна Арнольд, *Эквивалентность как лингвистическое понятие*, în „Иностранные языки в школе”, № 16, 1976, с. 11-18.
2. Avram, 1997 = Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, Editura Humanitas, București, 1997.
3. Бархударов, 1974 = Леонид Степанович Бархударов, *О поверхностном и глубинном синтаксисе*, în „Иностранные языки в школе”, № 1, 1974, с. 25-34.
4. Брицын, 1980 = Виктор Михайлович Брицын, *Сопоставительное исследование синтаксических синонимов в русском и украинском языках*, Наукова думка, Киев, 1980.
5. Busuioc, 1981 = Aureliu Busuioc, *Scrieri alese*, Editura Literatura Artistică, Chișinău, 1981.
6. Călinescu, 2000 = George Călinescu, *Enigma Otiliei*, Editura Cartex, București, 2000.
7. Constantinescu-Dobridor, 2001 = Gheorghe Constantinescu-Dobridor, *Gramatica limbii române*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001.
8. Dănilă, 2006 = Elena Dănilă, *Probleme de sinonimie morfologică în limba română*, în „Philologica Jassyensia”, an. II, nr. 2, 2006, p. 17-24.
9. Гладров, 1985 = Вольфганг Гладров, *Вопросы функциональной эквивалентности в сопоставительной лингвистике*, în „Русский язык за рубежом”, № 6, 1985.

10. Гулыга, 1971 = Елена Владимировна Гулыга, *Теория сложноподчинённого предложения в современном немецком языке*, Высшая школа, Москва, 1971.
11. Guțu Romalo, 1973 = Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1973.
12. Hoarță-Lăzărescu, 1999 = Luminița Hoarță-Lăzărescu, *Sinonimia și omonimia gramaticală în limba română*, Editura Cerni, Iași, 1999.
13. Исенбаева, 1985 = Галина Ивановна Исенбаева, *Синтактико-семантические пределы функциональной синонимии (на материале выражения обстоятельного значения в современном французском языке)*, (АКД), Москва, 1985.
14. Жилин, 1974 = Иван Михайлович Жилин, *Синонимика в синтаксисе современного немецкого языка*, Кубанский государственный университет, Краснодар, 1974.
15. Ковтунова, 1955 = Ирина Ильинична Ковтунова И. И., *О синтаксической синонимике*, în „Вопросы культуры речи”, выпуск 1, Издательство АН СССР, Москва, 1955, с. 115-142.
16. Кононенко, 1970 = Виталий Иванович Кононенко, *Синонимика синтаксических конструкций в современном русском языке*, Киев, 1970.
17. Lăzărescu, 1994 = Luminița Lăzărescu, *Structuri sintactice sinonime în limba română*, în „Revistă de lingvistică și știință literară”, nr.3, 1994, p. 36-38.
18. Лекант, 1978 = Павел Александрович Лекант, *О явлениях синтаксической синонимии в структуре простого предложения, Слово и словосочетание как компоненты структуры предложения*, în „Лингвистический сборник”, выпуск 12, Москва, 1978, с. 10-18.
19. Лекант, 1980 = Павел Александрович Лекант, *Об изучении синонимии в простом предложении*, în „Проблемы учебника русского языка как иностранного. Синтаксис”, „Русский язык”, Москва, 1980.
20. Marin, 1988 = Vitalie Marin, *Elemente de stilistică gramaticală*, „Lumina”, Chișinău, 1988.
21. Oglindă, 2002 = Emilia Oglindă, *Sinonimia funcțională și concurența modurilor*, în „Anale științifice ale U.S.M.”, Seria „Științe filologice”, vol. II, Chișinău, 2002, p. 54-56.
22. Pană Dindelegan, 1974 = Gabriela Pană Dindelegan, *Sintaxa transformățională a grupului verbal în limba română*, Editura RSR, București, 1974.

23. Pinchon, 1972 = Jean Pinchon, *Les pronoms adverbiaux en et y. Problèmes généraux de la représentation pronominale*, Droz, Genève, 1972.
24. Poalelungi, 1960 = Gheorghe Poalelungi, *Sinonimia gramaticală*, în „Studii și cercetări lingvistice. Omagiu lui Al. Graur cu prilejul împlinirii a 60 de ani”, București, 1960, p. 645-656.
25. Preda, 1990 = Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, vol. 1, Editura Literatura Artistică, Chișinău, 1990.
26. Preda, 1995 = Marin Preda, *Moromeții*, vol.1, Editura 100 + 1 Gramar, București, 1995.
27. Rebreanu, 1957 = Liviu Rebreanu, *Răscoala*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957.
28. Rebreanu, 1972 = Liviu Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*, Editura Minerva, București, 1972.
29. Sadoveanu, 1981 = Mihail Sadoveanu, *Frații Jderi*, vol. 1, Editura Minerva, București, 1981.
30. Саенко, 1984 = Сергей Григорьевич Саенко, *Функционально-эквивалентностные особенности предложного инфинитива в современном французском языке*, (Каңд. дисс.), Киев, 1984.
31. Свешникова, 1987 = Татьяна Николаевна Свешникова, *Глагольные и именные конструкции, эквивалентные конъюнктивным, в современном румынском языке*, (АКД), Москва, 1987.
32. Шендельс, 1970 = Евгения Иосифовна Шендельс, *Многозначность и синонимия в грамматике*, „Высшая школа”, Москва, 1970.
33. Степанов, 1971 = Юрий Сергеевич Степанов, *Семиотика*, Наука, Москва, 1971.
34. Степанов, 1981 = Юрий Сергеевич Степанов, *Имена. Предикаты. Предложения. Семиологическая грамматика*, Наука, Москва, 1981.
35. Сухотин, 1960 = Виктор Петрович Сухотин, *Синонимика синтаксических конструкций в современном русском языке*, Москва, 1960.
36. Тома, 1996 = Ion Toma, *Limba română contemporană. Privire generală*, București, 1996.
37. Власова, 1982 = Юлия Николаевна Власова, *Проблемы синтаксической синонимии в современном английском языке*, (Докт. дисс.), Ростов-на-Дону, 1982.